Turkish Studies *Language and Literature*

Volume 14 Issue 2, 2019, p. 625-642

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22846

ISSN: 2667-5641

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 19.03.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (08.04.2019)-Referee 2 (09.04.2019)- Referee 3 (03.04.2019)- Referee 4 (02.04.2019)

This article was checked by iThenticate.

TÜRK ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATINDA ROMAN: DÖNEMEÇ ROMANINDA KAHRAMANLARIN YAŞADIĞI DÖNÜŞÜMLER*

*Mustafa Said KIYMAZ***

ÖZ

Yapılan araştırmalar çocukluk kavramının ortaya çıkışı ile çocuk gerçekliğinin yaşıt olmadığını ortaya koymuştur. Gerek Batı'da gerekse Türk kültüründe çocuklar, yakın tarihlere kadar hep "küçük yetişkin" olarak değerlendirilmişlerdir. Çocuk gerçekliğinin kavranması Avrupa'daki gelişmelerle paralel olarak ilerlemiştir. Özellikle sanayinin gelişmesi ve çocukların okula gitmesi zorunluluğunun toplum tarafından kabulü ile çocuğun ayrı bir dünyası, yetişkinlerden farklı bir bakış açısı olduğu anlaşılmaya başlanmıştır. Çocukluk bir kavram olarak belirlince, çocukların kendine has bazı ihtiyaçları da kabul görmüştür. Bu ihtiyaçlardan biri de çocuklar için edebiyattır. Bu edebiyatta öğreticilik esas olmamakla birlikte, genel olarak aranan bir özelliktir. Didaktik çabadan uzak durarak, satır aralarında çocuklara çeşitli iletilerin verilmesi günümüz anlayışına da uygun düşmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, Nur İçözü tarafından gençlik romanı olarak kaleme alınan Dönemeç adlı eser kahramanlarının yaşadığı dönüşümler açısından incelenecektir. Yaşamı ve insan gerçekliğini gösterme açısından nitelikli bir yapıt olan Dönemeç'te kahramanın hayata tutunmak açısından verdiği mücadele ve okuma konusunda zorlukları aşma azmi, okuyucular açısından örtük iletiler taşımaktadır. Benzer şekilde prensiplerden ödün vermeme, yalana karşı tavizsiz olma gibi hususlar da kahramanların dönüşümlerinde önemli rol oynamaktadır. Kahramanın gerçeğe yatkın dönüşümleri genç okurlarda kendini kahramanın yerine koyma şeklinde karşılık bulmaktadır. Bu karşılık, okurlarda farkında olmadan ana dilinin kullanılışını, olanaklarını ve yaratıcı gücünü sezdirmektedir.

* Bu çalışma 2014 yılında Eskişehir'de düzenlenen VI. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yaşayan Yazarlar Sempozyum Dizisi Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Nur İçözü adlı sempozyumda sunulan bildiri esas alınarak hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, E-posta: mustafasaid_65@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, roman, karakter dönüşümü.

**NOVEL IN TURKISH CHILD AND YOUTH LITERATURE:
CHARACTER TRANSFORMATION IN DÖNEMEÇ NOVEL**

ABSTRACT

The researches revealed that the concept of childhood and the reality of children are not of age. Children, both in the West and in Turkish culture, have always been considered as small adults. Understanding the reality of children has progressed in parallel with the developments in Europe. With the development of the industry the necessity of children to go to school was widely spread and supported by the public acceptance of the world so that children were seen and understood more than just adults. Since the childhood is accepted as a concept then certain needs of children are accepted too. One of these needs is literature for children. Although teaching this type of literature is not essential we must agree that it is still necessary. Staying away from the didactic effort, giving a variety of messages to the children in line between the current approaches is appropriate. In this study will be examined the novel of Nur İcözü in terms of the transformations experienced by the heroes called an Dönemeç, written as a youth novel. At Dönemeç a work of high quality in terms of showing life and human reality, the hero is implicit in his struggle for life and difficulties in reading and has implicit messages for readers. Similarly, uncompromising principles, uncompromising against lies, play an important role in the transformation of heroes. When the young readers face a real-life situations while reading the book they sympathize themselves with the heroes from the story. Such situations have a great power over children's mother language usage improvement: children are reading for a pleasure and unconsciously improve language usage.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

The concept of childhood has begun to develop with the Enlightenment Period in Europe. It is considered to be accepted with a book written by Rousseau Emile. Neydim (1998), before the book was published in 1760s children were consider to be fear and production of sin, but later on children started gaining importance, value and appreciation in social life through literature. At the early beginning literature was not exclusively written for children but as easily adopted by young learners, written works were considered as first starting points of children's literature. Reforms in Turkey along with accelerating the Westernization efforts have been felt strongly in the field of literature itself. The translations made in the field of children's literature were published in short texts in children's magazines as well as in the period. Westernization efforts, which have accelerated with the proclamation of the Republic and become a state policy, increased the interest in children's literature. Especially in the 1950s the state began to translate

children's classics. Changes and transformations that Turkey experienced in later times was felt strongly in the children's literature. In the period from the 1990s to the 2010, children's publications have been continuously increasing both in number and quality. In spite of the proliferation of the authors who took this issue seriously, the sovereignty of the works in Turkish children's literature continued to be regarded as classics and carry the values of Western culture.

2. Purpose

The aim of this study is to determine the changes in the inner world of the heroes and against them; and the transformations they develop against the outside world and the factors that cause these changes and transformations. In the works constructed according to children and adolescents, the attitudes of the heroes against the real and daily life events trigger a sympathy and an implicit model against the heroes. Readers of the model taken by the reader and what they say is adopted by readers. With this adoption, the reader interacts with the language used by the hero. Therefore, the use of the mother tongue, the possibilities and the aesthetic elements are perceived by the reader.

3. Theoretical Framework

The elements that determine the topics covered in the works of youth literature are the conflicts experienced by adolescents and children. The stages of the youth until they reach the adulthood and the situations that they have overcome during these stages can give an idea about all the moods they have been through (Uslu Üstten, 2014: 103).

In the child and youth literature works certain problems occur caused by both the state institutions and the publishing houses. The biggest criticism of the Ministry of National Education on children and youth literature is related to the application of 100 Basic Works. It is expected that the works in these lists prepared for children and youth will be appropriate to their level, appeal to their worlds, have artistic value, and gain universal and national values. The absence of authors in these lists have been the most criticized subject by children's literature experts. (Yılmaz, 2015, Şirin, 2010) Also, the idea that important works in terms of literary history will not be addressed to children today is also advocated (Eğitim Sen, 2009). Considering the problems arising from the publishing houses, there are commercial concerns (Çocuk Vakfı, 2009). Due to the fact that all of the above mentioned negative situations were voiced loudly, the application of 100 Basic Works was abolished by the Ministry of Education in December 2018.

Many people who think they can write for children have been involved in writing for children without accounting for whether they are good writers or not. As Sever (2013: 37) states, every printed product is not for the child. Those who attempt to write for children should be aware that being a writer of children's literature is more challenging and more demanding than writing for adults. It is known that the works which encompass the interests and needs of the youth age and which attract the young people with the creative expression possibilities of the language to the universe of literature, contribute to the process of spreading the reading culture in the society. (Sever, 2013: 245).

In this research, the novel named roman Dönemeç written by Nur İçöz (2012) has been examined in terms of the transformations of the novel heroes. Document analysis was used in the research. Yıldırım and Şimşek (2011: 187) describe the analysis of the document as analysis of written materials containing information about the cases or facts aimed to be investigated. First, the main and auxiliary heroes of the work have been identified. In the next stage, the transformations experienced by these heroes and the reasons for these transformations are listed. After the transformation of the heroes for a variety of reasons, these transformations were interpreted through the text sections and the text was tried to be revealed in terms of children / young readers.

5. Findings and Discussion

This chapter focuses on the transformations of Melih, the main character of the novel, and the four supporting characters described in detail in his immediate surroundings. These characters are Melih, Zeynep, Serdar, Osman Baba and Çetin. Within the scope of the study, the book is examined in the context of the first state of the heroes and their evolution towards the last state given in the book and the factors causing this situation.

In the works of children's literature, the reactions of the heroes in face of the events that can be encountered in daily life are perceived as an experience transference for the readers. The reader integrates with the text by asking questions such as "what would I do?" or "Is acting as a hero the best solution?" In this section, the transformations of novel heroes are examined under four main headings. These are: the transformations of coming to the big city, the transformations from the deaths, the transformations caused by the people encountered and the transformations brought by the new social environments.

The Transformations of Coming to the Big City: The first reason for the transformations experienced by the heroes in the book is that they come to the big city, Istanbul. The big city theme, which is often handled in Turkish literature and cinema, is often associated with harmony and transformation problems. Under this title, the protagonists of the novel Melih and Zeynep will be examined with the transformation of the big city. **Transformations from Deaths:** One of the factors that change the flow of the lives of the Roman heroes and cause them to evolve into a different and unanticipated life is the deaths. According to Forster (1985: 91), novelists feel a sympathy for death. Because death brings the novel to a neat conclusion. Death, which is an inevitable reality of life, brings with it the arrival at unexpected moments, and radical changes and transformations for the remaining people.

Transformations Caused by the People Encountered: In the text, sometimes by coincidence, sometimes by the force of the conditions, heroes meet new people. The lives of the Roman heroes and the course of the novel are moving towards a different course through new acquaintances. This topic focuses on the transformations of heroes through people.

Transformations of New Social Environments: The last one of the factors causing the transformation of heroes in the text are new social environments. The heroes who have left the environments where they

lived or lived before for different reasons, have the problem of adaptation in their new environments. The heroes who understand that their old habits should be abandoned now complete their transformations with the help of both internal and external motivations.

6. Result

The success of literary works written for children and adolescents has been written in a style that includes linguistic richness. If we look at these aspects, the novel called Dönemeç written by Nur İçöz is suitable for the target audience in terms of choice of topic, heroes and linguistic features. Although the subject of the novel is based on the emotional relationship among young people, it also takes precedence over a phenomenon such as university exam which is very effective in young people's life. These two main issues in a way to support the society, in case it is not desired, some of the incidents are the subject of the novel. Zeynep, a young girl, is attacked and Serdar falls into the clutches of drug dealers. All these topics are topics that keep the interest of young readers in a daily life. The heroes of the novel are young people prepared for the university exam. Beside young heroes, there are heroes of advanced age, especially with their experienced days. Osman Baba and Rezzan Hanim are among the heroes. There is no linguistic problem or coercion. The language is simple, stylistic, and the speeches are given in an exaggerated way in daily life. There are also no words in Turkish that do not scratch the ear or live because of the antiquity.

Keywords: Children's literature, novel, character transformation.

1. GİRİŞ

Çocukluk kavramı, Avrupa'da Aydınlanma Dönemi ile birlikte gündeme gelmeye başlamıştır. Çocukluğun ayrı bir dönem olduğu gerçeğinin Rousseau'nun *Emile* adlı kitabı ile kabul görmeye başladığı kabul edilebilir. Neydim (1998), 1760'larda bu eserin yayımlanmasına kadar olan süreçte çocuğun, toplum içerisinde korku verici bir varlık hatta bir günah ürünü olarak ele alındığını belirtmektedir. Çocuğun o dönemde değer görmediğine kanıt olarak çocukların doğar doğmaz sütanneye verilmesi ve çocuk doktorluğu uzmanlık alanının 19. yüzyılın ikinci yarısında kurulmaya başlaması gösterilmektedir. Çocuğun sosyal hayatta değer kazanmasıyla birlikte edebiyatta da bir karşılık bulması mümkün olmuştur. Başlangıçta çocuklar için yazılmayan; fakat zaman içinde onlar tarafından benimsenen eserlerin yeniden ve düzenlenerek kaleme alınmaya başlanması çocuk edebiyatının çıkış noktası sayılabilir. Türkiye'de ise Tanzimat ile birlikte hızlanan Batılılaşma çabaları kendini edebiyat alanında da kuvvetle hissettirmiştir. Çocuk edebiyatı alanında yapılan çeviriler, gerek kitap olarak gerekse dönemin çocuk dergilerinde kısa metinler halinde yayımlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte hızlanan ve bir devlet politikası haline gelen Batılılaşma çabaları, çocuk edebiyatına ilgiyi arttırır. Özellikle 1950'li yıllarda devlet eliyle çocuk klasikleri çevrilmeye başlanır. İlerleyen zamanlarda Türkiye'nin yaşadığı değişim ve dönüşümler çocuk edebiyatında da kuvvetle hissedilmiştir. Özellikle 1970'li yıllarda sol görüşe mensup yazarların eserleri revaçta iken 1980'lerden itibaren dinî içerikli çocuk yayınları artış göstermiştir (Neydim, 1998: 42-43). Diyanet Çocuk (1979), Can Kardeş (1981) ve Türkiye Çocuk (1981) gibi dinî ve muhafazakâr çizgide yayın yapan ve günümüzde de yayın hayatına devam eden dergiler ilk defa anılan bu dönemde ortaya çıkmışlardır. 1990'lı yıllardan 2010'lu yıllara uzanan çizgide ise çocuk yayınları gerek sayı gerekse nitelik olarak sürekli bir yükseliş içinde olmuştur. Çocuk edebiyatına eğilen ve bu konuyu ciddiye alan yazarların çoğalmasına karşılık, Türk

çocuk edebiyatında, klasik olarak nitelendirilen ve Batı kültürüne ait değerleri bünyesinde taşıyan eserlerin hükümlerliliği devam etmektedir.

1.1. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı

Çocuk edebiyatı ile birlikte anılan bir diğerk kavram “gençlik edebiyatı”dır. Ülkemizde çocuk ve gençlik edebiyatı ayrı ayrı değıl, birlikte ele alınmaktadır. Bu görüşe karşı çıkan Gültekin (2011: 8-9) şu görüşleri dile getirmektedir:

Ülkemizde hâlâ belli kesimler tarafından çocuk ve gençler için üretilen yapıtların oluşturduğu edebiyata “çocuk edebiyatı” dendiğıine tanık oluyoruz. Günümüzde ülkemizde gerek edebiyat, gerekse eğitim alanında hangi yaşlar arasındakilere çocuk, hangi yaştakilere genç denilmesinin sınırlarının yeniden belirlenmesi, eğitim ve öğretim durumları ile içinde yaşadıkları zamanın olanakları göz önünde bulundurularak çocuk ve gençler için üretilen yapıtların onların gereksinimlerini karşılayacak şekilde yeniden planlanması gerekmektedir.

Gültekin’in görüşlerinde haklı noktalar bulunmaktadır; fakat gözden kaçan husus, bu türlü değışikliklerin toplumun farklı katmanlarının eğitime ve kitaba ulaşma seviyesindeki makasın daralmasıyla ilgili oluşudur. Biyolojik olarak belli ölçülerde sınırlamalar ve ayrımlar yapma imkânı mevcutken, seviye olarak gruplandırma yapmanın yukarıda anılan sebeplerle tamamen işler olması mümkün olmayabilir.

Gençlik edebiyatı kavramını ele alan araştırmacılarından biri de Uslu Üsten (2014)’dir. Ona göre çocuklar ilk ve ortaokuldan sonra yetişkinlere yönelik eserleri okumak durumunda kalırlar. Bu durumun sebebi ise gençlik edebiyatı olarak adlandırılan eserlerin yokluğudur. Gençlik romanlarını esas alarak doktora tezini kaleme alan Türkyılmaz (2012)’a göre gençlik romanlarında esas kahraman, bir genç erişkindir. Bu eserlerdeki genç kahramanlar yetişkin olma yolunda önemli adımlar atmaktadırlar. Hayatla baş etme, kişinin kendini tanıması ve yaşam sorumluluğunu üstüne alması sık işlenen temalardandır. Ayrıca anne babalarının boşanmasını ya da ölümlerini kabul etme, karşı cinsle arkadaşlık, alkol, uyuşturucu kullanımı gibi sorunlar ve çözüm yolları üzerinde durulur.

Gençlik edebiyatı eserlerinde işlenen konuları belirleyen unsurların başında ergenlerin ve gençlerin yaşadıkları bunalımlar ve çatışmalar gelir. Gençlerin, gençlik dönemine gelineye kadar geçirdikleri evreler ve bu evreleri atlatis durumları onların ruh hâlleri hakkında fikir verebilmektedir (Uslu Üsten, 2014: 103).

Çocuk ve gençlik edebiyatı araştırmaları son yıllarda düzenli toplantılar ve bilgi şölenleri ile daha geniş bir araştırmacı kitlesinin ilgisini çekmektedir. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliğı (ÇOGEYB) tarafından her yıl ekim ayında düzenli olarak yapılan *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, her yılda farklı bir konu etrafında çocuk ve gençlik edebiyatı yapıtlarının incelendiğı ve tartışıldığı bir ortam hâline gelmiştir. Buna benzer etkinliklerin sayısının artması ve etki alanının genişlemesi ile çocuk edebiyatı ile gençlik edebiyatı arasındaki ayrımlar daha belirgin hâle gelecektir. Ayrıca bu buluşmaların çocuk ve gençler için yazılan eserdeki nitelik sorunlarının tespiti ve iyi kitapların niteliksiz olanlardan ayrılması sürecine olumlu katkı yapması beklenmektedir.

Çocuk ve gençlik edebiyatı eseri olarak adlandırılan yapıtlarda, gerek ilgili devlet kurumlarından, gerekse yayınevlerinden kaynaklı sorunlar dikkati çekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına çocuk ve gençlik edebiyatı noktasında yöneltilen en büyük eleştiri 100 Temel Eser uygulaması ile ilgilidir. Çocuk ve gençlere yönelik olarak hazırlanan bu listelerdeki eserlerin onların seviyelerine uygun, dünyalarına hitap eden, sanatsal değeri olan, evrensel ve milli değerleri kazandırıcı nitelikte olması beklenmektedir. Bu listelerde yaşayan yazarlara yer verilmemesi çocuk edebiyatı uzmanlarınca en çok eleştirilen konu olmuştur. (Yılmaz, 2015, Şirin, 2010) Yine edebiyat tarihi açısından önemli eserlerin bugün çocuklara hitap etmeyeceğı fikri de savunulmaktadır (Eğitim Sen,

2009). Yayınevlerinden kaynaklanan sorunlar değerlendirildiğinde ticari kaygıların olduğu görülmektedir (Çocuk Vakfı, 2009). Bakanlık tarafından bu listeler hazırlanınca, bazı yayınevleri ve gazeteler bu eserlerden kendilerince uygun olduğunu düşündüklerini seri şekilde piyasaya sürerek bu durumu bir ticari kazanca çevirme isteği içinde olmuşlardır. Bu durum beraberinde bazı sorunlar getirmiştir. 96 sayfayı geçmeyen eserlere bazı vergi muafiyetlerinin getirilmesini bir avantaja çevirmek isteyen yayınevleri, eserleri aslına uygun olmayan şekilde kısaltmış ya da özet hâline getirmişlerdir. Edebî özellik taşıyan metinler, bir bütün hâlinde anlam ifade etmektedirler. Bu türlü eserlerin ehil olmayan eller tarafından belli bir sayfa sayısına sığdırmak amacı ile kısaltılması hem eserin yazarına saygısızlık hem de muhtemel okuyucular açısından eserle bütünleşememe, onu layığı ile anlayamama tehlikesini taşımaktadır. Yukarıda anılan tüm bu olumsuz durumların yüksek sesle dillendirilmesinin de etkisiyle 100 Temel Eser uygulaması 2018 yılının Aralık ayında MEB tarafından kaldırılmıştır.

Okuma oranlarının düşük olması ülkemizde herkesin üzerinde kafa yorduğu ya da hayıflandığı bir meseledir. Bu meselenin birçok sebebi vardır. Şüphesiz ki piyasalarda nitelikten yoksun kitapların yer alması bu sebeplerdendir. Niteliksiz kitaplar çocuğun okuma zevkini kırmanın yanında edebî bir anlayış kazanmasına da engel olduğu bilinmektedir. Edebî bir anlayış kazanmamış çocuk okur, kitaplara dünyasında yer ayırmayacaktır (Akay: 2018: 10).

Çocuklar için yazabileceğini düşünen birçok kişi, iyi bir yazar olup olmadıklarının muhasebesini yapmadan çocuklar için yazma işine girmişlerdir. Sever (2013: 37)'in de belirttiği gibi basılı her ürün çocuğa göre değildir. Kâr amacı taşıyan, çocuğu bir yetişkinin kendince doğru düşünce ve inancına bağımlı kılmaya çalışan kitapların, çocukların okuma kültürü edinmelerinde, demokratik toplumun etkin bir üyesi olmalarında önemli sorunlar yaratacağı gerçeği sürekli göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuklar için yazma girişiminde bulunanların, çocuk edebiyatı yazarı olmanın yetişkinler için yazmaktan daha zorlu ve özen isteyen bir iş olduğunun bilincinde olması gereklidir. Çocuklar için yazmayı arzulayan kişilerin her şeyden evvel iyi bir yazar olmaları beklenmektedir. Buna ilave olarak çocuğu ve onun gelişme dönemlerini tanımaları, çocuk gerçekliği, çocuğa görelik gibi kavramlardan haberdar olmaları gerekmektedir. Yine bazı temel değerlerin aktarımı noktasında çocukluk çağının kritik bir zaman dilimi olduğunun farkında olunması gerekmektedir. Bununla birlikte, şiddet, ayrımcılık gibi kötü unsurların teşvik edici bir tarzda ele alınmaması gerektiğinin ayırdına varılmalıdır. “Gençlik çağının ilgi ve gereksinimlerini kuşatan, dilin yaratıcı anlatım olanaklarıyla gençleri edebiyatın anlam evrenine çekebilen yapıtların, toplumda okuma kültürünün yaygınlaşması sürecine katkılar sağladığı bilinmektedir.” (Sever, 2013: 245).

1.2. Çocuk/Gençlik Romanı

Bugün çok zengin ve çeşitli bir edebiyat türüne ad olarak kullandığımız roman terimi, Latince: “Gerçek veya hayali bir olayın mensur hikâyesi” anlamına gelen romanus kelimesinden çıkmıştır (Kabaklı, 2002: 517). Dünya edebiyatında romanın başlangıcının 1605 tarihli Don Kişot’a kadar götürülebilmesi mümkün olsa da 18. yüzyılda çocuk romanı olarak nitelenen eserler yazılmaya başlanmıştır. Bu romanlar arasında *Robinson Cruseo* (1719), *Güliver’in Seyahatleri* (1726) sayılabilir. Batı kaynaklı bir tür olan roman, Türk edebiyatına çeviriler yoluyla girmiştir. Vakanüvis Lütfü, Daniel Defoe’nin *Robinson Cruseo* adlı eserini; Mehmet Emin, Jules Verne’den *Dünyanın Merkezine Yolculuk* ve *Balonla Beş Hafta* eserlerini; Mahmut Nedim Jonathan Swift’in *Güliverin Seyahatleri* adlı eserlerini Türkçeye çevirmişlerdir. 19. yüzyılın ortalarında başlayan ilk çeviri romanlar Yalçın ve Aytaş (2012)’a göre çocuk seviyesine uygun değildirler. Bu durumun oluşmasında çevirilerde kullanılan dilin kitabi olması ve çocukların bu dili yeterince kavrayamaması etkili olmuştur.

Türk edebiyatındaki ilk telif çocuk romanı olarak 1910 tarihli *Küçük Paşa* gösterilmektedir. Ebubekir Hazım Tepeyran tarafından yazılan bu kitap, çocuk seviyesine çok uygun olmasa da kahramanının bir çocuk olması sebebiyle edebiyatımızda bir iltir. Çocuk romanı alanında esas atılım Cumhuriyet Devri’nde görülür. Serüven kitapları yazarı Abdullah Ziya Kozanoğlu (Kızıltuğ-1923, Atlı

Han-1924) başta olmak üzere Mahmut Yesari (Bağrı Yanık Ömer-1930), Rakım Çalapala (87 Oğuz-1933) gibi sanatçılar Türk çocuk romanının ilk temsilcileri olarak değerlendirilmektedirler. Karamsarlık ve aşırı duygusallık yönünden eleştirilere uğrasa da Kemalettin Tuğcu'nun bu alandaki çalışmaları çoktur. *Üvey Baba*, *Altın Bilezik*, *Sütannem Nazlı* gibi bilinen eserlerinin haricinde çoğu Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanan çocuk dergilerinde tefrika edilen ve dergi sayfalarında unutulmuş onlarca romanın yazarıdır. Yorulmak bilmez bir çaba ile yüzlerce eser kaleme alan Tuğcu, yetişen nesillerin okuma alışkanlığı kazanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Fadiş ve Dört Kardeşiler gibi eserlerle başlayan edebî hayatını günümüzde de sürdüren Gülten Dayıoğlu, çocuk romanı türünde edebiyatımızın önde gelen yazarları arasındadır. Anlatı olarak değerlendirilebilecek masal-roman-hikâye arası eserler kaleme alan Cahit Zarifoğlu'nun, *Çocuklarımızla Atlara Biniyorduk* başlığı altında toplanan eseri içinde *Katırrarslan*, *Yürek Dede ile Padişah*, *Motorlu Kuş* gibi eserleri kısa çocuk romanı olarak değerlendirilebilir. Mizahi bir üslupla kaleme aldığı ve çocuk gözünden yoksulluğu, sevgiyi ve hayata tutunma çabasını anlattığı *Ekmek Parası* (1993) adlı eserinin yanında, *Yumurtadan Çıkan Öğretmen* (1991), *Can Dayım* (1994) gibi eserleriyle Muzaffer İzgü, bu alanın bir başka önemli temsilcisidir (Şimşek, 2002: 108).

Çocuk romanlarını işledikleri temalara göre beş ana gruba ayırmak mümkündür. Yakın çevreyi ve çocukların yaşamını konu alan öykü ve romanlar, duygusal öykü ve romanlar, serüven öykü ve romanları, mizahi ve güldürücü öykü ve romanlar, hayvanlar ve doğa ile ilgili öykü ve romanlar (Güneş, 2009). Okul öncesi dönemde ve örgün öğretimin başladığı ilk yıllarda çocuklar masalsi türleri kendilerine daha yakın bulmaktadırlar. Soyut işlemler dönemine yaklaştıkça çocuklarda çevreleri ve dış dünya hakkında bilgi veren metinlere ilgi artmaktadır. Şimşek (2002: 106)'e göre çocukları on yaşından itibaren roman okumaya yönlendirmek okuma alışkanlığını pekiştirme konusunda son derece yararlıdır.

1.3. Dönemeç Romanı ve Dönüşüm Kavramı

Çalışmaya konu olan *Dönemeç* romanı, ilk gençlik döneminde olan okurların ilgi duyacağı bir olay örgüsüne ve kurguya sahiptir. Eserin adı, içeriği hakkında ipucu vermektedir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te kelimeye ait iki anlam verilmektedir. Bunlardan ilki, "*Bir yolun yön değiştirdiği yer, viraj*" ikinci anlam ise "*Bir durum, tutum, davranış ve düşüncedeki aşama*." olarak yer almaktadır (Güncel Türkçe Sözlük). Bu romanda, çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminde olan genç insanların hayatlarına dair önemli konularda karar alma arifesinde yaşadıkları değişiklikler ve geçtikleri dönemeçler anlatılmaktadır.

Dönüşüm kavramı TDK tarafından "Olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, şekil değiştirme, tahavvül, inkılap, transformasyon" olarak tanımlanmaktadır (Güncel Türkçe Sözlük). Aynı kökten (dön-) gelen dönemeç ve dönüşüm kavramları Eski Türkçede "tön" olarak geçen fiil esas alınarak türeyen kelimelerdir. (Gülensoy, 2011, Nişanyan: 2002). Dön- fiili Dîvânü Lugâti't-Türk'te de "tö.n" olarak geçmektedir (Kaşgarlı Mahmut, 2015).

Tüfekçi Can (2014: 69)'a göre çocuk romanlarında, karakterlerin ne şekilde betimlendiği ve öyküleme esnasında bunların ne şekilde geliştikleri okur için önemlidir. Zira okur, romanın başlangıcından itibaren, başından türlü işler geçen karakterlerin değişimine şahit olur.

Sarıyüce (2012: 284)'ye göre çocuk/gençlik romanlarında, olayların anlatımında sık sık düğümlere, sürprizlere yer verilmeli, ilginin sürekli olarak canlı tutulması amaçlanmalıdır. Gençlik/Roman ibaresiyle yayımlanan *Dönemeç*, Melih adlı gencin, Rezzan Hanım'la karşılaşması ile başlar. Melih Eylül ayında İstanbul'a gelmiştir. Lise son sınıfta okuyan Melih ve onun yakın çevresi etrafında cereyan eden olaylar, üniversite sınavı, aşk, uyuşturucu tehdidi gibi güncel konulardan da faydalanarak ilerler. 16 bölüm olarak tasarlanan romanda Melih'in Rezzan Hanım ile karşılaşması ile başlayan olaylar, dört bölümde geri gidişlerle desteklenmiştir. Bahsedilen bu dört bölüm, yardımcı kahramanların geçmiş yaşantılarını konu almaktadır. Son bölümde ise 10 yıl sonrasına gidilmektedir.

Bu süre zarfı içinde Melih üniversiteyi bitirerek kaymakam olmuş, kendisine sahip çıkıp yurda yerleştiren Rezzan Hanım'ı ziyarete gelmiştir. İstanbul'a ilk geldiği zamanlarda kendisine yardımcı olan kişileri ve arkadaşlarını bir araya toplamak isteyen Melih, bir yemek düzenler ve Serdar, Serdar'ın eşi, Serdar'ın annesi Serap Hanım, Osman Baba, Reyhan Hanım ve torunu Ceylan, Rezzan Hanım, Melih'in anne ve babası ve Gülfidan Çiçek Evi sahibi Mehmet Amca'yı davet eder. Birlikte yenilen yemekte, eskilerden bahsedilir, hasret giderilir. Yemeğin ardından Melih; Rezzan Hanım ve torunu Ceylan'ı evlerine bırakmak üzere arabasına alır.

Roman kişileri, toplumun her katından, her soydan ve her yaştan olabilir. Önemli olan, bu kişilerin hayattaki kimselere benzer tutku, hırs, sevgi, nefret ve duygularla canlandırılmasıdır (Kabaklı, 2002: 519). Metin içinde değişik sosyal tabakalara mensup birçok kahraman bulunmaktadır. Gerçek dünyadaki insanı, romanın kurmaca dünyasına taşımak beceri ve yetenek isteyen bir faaliyettir ve bu faaliyet, hemen her romancının felsefesine, bakış açısına, nihayet yazarlık yeteneğine göre bir işlev ve işlerlik kazanmaktadır (Tekin, 2010: 70).

Romanın ana kahramanı Melih ve onun yakın çevresinde yer alan Zeynep, Osman Baba ve Serdar haricinde Rezzan Hanım, Reyhan Hanım, Serap Hanım, Çetin, Nedim, uyuşturucu satıcıları, Sultan Hanım, Edebiyat Öğretmeni Doğan Bey, Ayşegül, İbrahim, İngilizce Öğretmeni Hande Harmancı, Deniz, Mehmet Amca gibi kahramanlar da roman içinde yer almaktadır. Roman içinde geri dönüşlerle hayatları hakkında ayrıntılı bilgi verilen kahramanlar ise Melih ve onun yakın çevresinde yer alanlardır. Bu kişileri daha iyi tanıtmak için romanda onların adına ayrı başlıklar açılmış ve bu kişilerin önceki yaşamları ve hayat hikâyeleri bu bölümlerde okuyuculara aktarılmıştır.

Melih karakteri romanın başkişisidir. Yaşanan olaylar Melih'in etrafında cereyan etmektedir. *Çocuk edebiyatında okur, yazar tarafından çeşitli yollara başvurulmuş geliştirilen başkişinin (kahramanın); duygu, düşünce ve eylemlerine öykünür. Kahramanın çocuk üzerinde yarattığı etki, çocuğun yapıtı okuma isteğini ve yeni okuma eylemlerini de belirler* (Sever 2013: 178). Anılan tespit çerçevesinde Melih, sahip olduğu özelliklerle model alınmaya uygun bir karakterdir.

Melih, Çetin (2012: 143)'in olumlu/iyi kişiler olarak tanımladığı özelliktedir. İyi, güzel, faydalı olduğuna inanılan değerlerle donanmış yapıcı bir görünüm arz etmektedir. Vanlı olan Melih, sevdiği kızın İstanbul'a taşınması sonucu, onun ayrılığına dayanamayarak ailesinden habersiz İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da bir köftecide çalışmaya başlayan Melih, bu esnada Rezzan Hanım ile tanışır. Onun yardımcı olmasıyla burs almaya hak kazanır ve bir yurda yerleştirilerek yarım bıraktığı eğitim hayatına devam eder. Okullar arası düzenlenen bir tiyatro müsabakası sırasında sevdiği kız olan Zeynep'e tesadüfen rastlar. Zeynep'le müsait zamanlarında buluşurlar. Okulda sıra arkadaşı olan Serdar'la dostluğunu ilerleten Melih, onun bir uyuşturucu müptelası olduğunu öğrenir. Serdar'ın annesi, Osman Baba, okul idaresi ve polis teşkilatı işbirliği ile uyuşturucu çetesinin yakalanmasını sağlarlar. Melih, bu olaylardan on yıl sonra kaymakam olarak atanmıştır ve temas ettiği tüm bu kişileri bir akşam yemeğinde buluşturur.

Romanın kahramanları, yenilikçi düşüncelere sahip, tutucu olmayan, yardımsever karakterde insanlardır. Özellikle, Melih'in okumasını sağlayan bursun verilmesinde önemli katkıları olan Rezzan Hanım ve bursu veren derneğin yöneticisi konumunda bulunan Reyhan Hanım çağdaş özellikleri ile ön plana çıkmakta ve onların bu yönleri özellikle vurgulanmaktadır. Yine Zeynep'in tiyatro bölümüne gitmek amacıyla destek istediği dernek yetkilileri de aynı özellikleriyle anlatılmaktadır. Sever (2013: 80)'e göre çocuk kitapları, yetiştirilecek kişilerin duygu ve düşünce bakımından dengeli, bilimsel düşüncüyü benimsemiş, özgür ve geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, sorumluluklarını bilen yaratıcı bireyler olmasında, estetik özellikleriyle dilsel ve görsel birer uyarıcı olarak görev alır.

Roman kahramanı Melih'in sevdiği kız olan Zeynep, babasının aldığı ani bir kararla kendini İstanbul'da bulur. Van'da bıraktığı Melih için üzüldükçe onun da İstanbul'a kaçtığı haberini alır. Yeni

bir ortam ve yeni bir okul ile karşılaşan Zeynep, ilk zamanlarda halini garipsese de bu yeni duruma ayak uydurmakta zorlanmaz. Bir tesadüf eseri Melih ile karşılaşan Zeynep müsait zamanlarında onunla görüşmeye başlar. Bu arada okul çıkışı birkaç serserinin saldırısına uğrayan Zeynep esrarengiz biri tarafından kurtarılır. İlerleyen zamanlarda ilk başlarda itici bulduğu Çetin ile yakınlaşan Zeynep gizli kurtarıcısının o olduğunu öğrenir. Bir taraftan Melih ile görüşürken bir taraftan da Çetin'e ilgi duymaya başlar. Romanın sonunda on yıl sonra, verilen yemeğe katılan Zeynep, tiyatrocı olmuş ve Çetin'le evlenmiş olarak okuyucunun karşısına çıkar.

Melih'in okuldan sıra arkadaşı olan Serdar, içine kapanık, kimseyle konuşmayan bir öğrencidir. Annesi ile babasının boşanmasını bir türlü kabullenemeyen Serdar, babası ile birlikte Antalya'da kalmakta ve yazları İstanbul'a annesinin yanına gitmektedir. Babasının kendisinden habersiz işyerinden Alman bir kadınla evlenmesi sonucu huzuru kaçan Serdar, annesinin yanına taşınır ve öğrenimine İstanbul'da devam eder. Aile ilgisinden uzak bir yaşam sonucu uyuşturucu müptelası olan Serdar, yeni sıra arkadaşı Melih sayesinde kendisini toparlar ve uyuşturucu tacirlerinin kışkırtıcılarından kurtulur. Romanın sonunda on yıl sonra Amerika'da yüksek lisans yapmış ve evlenmiş olarak eşiyle birlikte Melih'in verdiği yemeğe katılır.

Romanda Reyhan Hanım'ın başkanı olduğu derneğe bağlı yurdun sorumlusu olan Osman Baba, aslında yurt olarak hizmet veren bu köşkün eski sahibidir. Anne ve babasını kaybetmiş, evlendiği eşinden hayır görememiş biri olarak anlatılan Osman Baba, gerek disiplinli idaresi gerekse öğrencileri sahiplenen babacan tavırları ile tanıtılmaktadır. İlk gelişinden itibaren Melih'i çok seven Osman Baba, Melih'in Serdar'ı uyuşturucu satıcılarından kurtarmasına yardımcı olmuştur. Romanın sonunda Melih'in verdiği yemeğe katılan Osman Baba, yurttan çalışmayı bırakmış ve bir huzurevi sakini olmuştur.

Romanda ayrıntılı tanıtılan kahramanlardan biri de Çetin'dir. Küçüklüğünde, ailenin tek erkek torunu olarak dedesi tarafından sürekli kollanan Çetin, bu sebeple şımarık bir birey olmuştur. Zeynep'in sınıf arkadaşı olan Çetin, sınıfında da bu tavırları ile tanınmaktadır. İlk zamanlarda Zeynep'in Vanlı oluşu sebebiyle onunla dalga geçip ona sataşmaktadır. İlerleyen süreçte Zeynep'e karşı ilgi duymaya başlayan Çetin, Zeynep'in de kendisine uzak durmadığını görür. Giderek yaklaşan ikili romanın sonunda verilen yemekte evlenmiş olarak okuyucu karşısına çıkmaktadırlar. Çetin, baharat ve kuruyemiş ihracatı yapmakta aynı zamanda da fındık ürünleri imalatı yapan bir fabrika kurmuştur.

Çalışmada incelenen *Dönemeç*, Uslu Üstten (2014: 127)'e göre birçok romandan farklı olarak gençlere çözüm yollarını da gösterdiği için gençlik edebiyatı alanında önemli bir eksiği tamamlamaktadır.

1.4. Amaç

Bu çalışmanın amacı, *Dönemeç* romanında kahramanların iç dünyalarında yaşadıkları değişimleri tespit etmek, gerek kendilerine karşı; gerekse de dış dünyaya karşı geliştirdikleri dönüşümler ve bu değişim ve dönüşümlere sebep olan etkenleri ortaya koymaktır. Çocuk ve gençlere göre yapılandırılan eserlerde eser kahramanlarının gerçeğe uygun ve günlük hayatta karşılığı olan olaylara karşı geliştirdikleri tutumlar, okurlarda o kahramanlara karşı bir sempati ve örtük bir model alma davranışını tetiklemektedir. Okur tarafından model alınan kahramanların yaptıkları ve söyledikleri okurlar tarafından benimsenmektedir. Bu benimseme ile okuyucu, kahramanın kullandığı dil ile de etkileşim içine girmektedir. Bu vesile ile ana dilinin kullanılışı, imkânları ve estetik unsurlar okuyucu tarafından sezilmektedir.

Çocuk/gençlik edebiyatında son yıllarda gözlemlenen eser ve yazar sayısındaki artış dikkat çekicidir. Bu durumun anne baba ve velilerin bilinçlenmesi ve çocuklarını kitapla buluşturma anlamındaki çabalarının artışıyla da ilişkilendirmek mümkündür. Bu noktada çocuklar/gençler için yazılan eserlerin eleştirisi ön plana çıkmaktadır. Çocuklar için satın alınan eserlerin genellikle yetişkinler tarafından kontrol edilmeden çocuklara verildiği bilinmektedir. Bu durumun çeşitli sebepleri

(zaman darlığı, üşengeçlik vs.) olabilir. Kitabın tamamına göre daha kısa ve uzman görüşü içeren çalışmaların varlığı, çocukların nitelikli olana ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Tarama modelinde betimsel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilen bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle soru cümleleri ile olur. Bunlar: “Ne idi?”, “Nedir?”, “Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulardır (Karasar, 2009: 77). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Çalışmaya konu olan eser okunarak kahramanlar ve olay akışı açısından fişlenmiştir. Kahramanların yaşadığı dönüşümler belirlenerek bu dönüşümlere sebep olan etkenler ortaya çıkarılmıştır. Başlıklar hâlinde ele alınan bu etkenler altında kahramanların davranışları incelenmiştir.

2.2. İncelenen Doküman

Bu araştırmada, Nur İçözü tarafından kaleme alınan (2012) *Dönemeç* adlı roman, roman kahramanlarının yaşadıkları dönüşümler açısından incelenmiştir. Kitabın ilk dört baskısı (2001-2009) Bu Yayınları tarafından yapılmıştır. 2010 yılında Altın Kitaplar bünyesinden basılmaya başlanan kitabın Kasım 2012’de yapılan ikinci baskısı bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizini Yıldırım ve Şimşek (2011: 187) “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” olarak tanımlamaktadır. İlk olarak eserdeki ana ve yardımcı kahramanlar tespit edilmiştir. Sonraki aşamada bu kahramanların yaşadıkları dönüşümler ve bu dönüşümleri sağlayan sebepler sıralanmıştır. Kahramanların çeşitli sebeplerle dönüşümleri belirlendikten sonra metinden kesitler aracılığı ile bu dönüşümler yorumlanmış ve metnin çocuk/genç okurlar açısından nitelikli yönleri ortaya çıkarılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde romanın ana karakteri Melih ve onun yakın çevresinde yer alan ve detaylı olarak anlatılan dört yardımcı karakterin yaşadığı dönüşümler üzerinde durulacaktır. Bu karakterler, Melih, Zeynep, Serdar, Osman Baba ve Çetin’dir. Çalışma kapsamında, kitap kahramanlarının ilk hâllerinden kitabın son bölümünde verilen nihai hâllerine doğru yaşadıkları evrilmeler, bu durumlara sebep olan kişi ve etmenler bağlamında incelenmiştir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde, kahramanların günlük hayatta karşılaşılabilecek tarzda olaylarla yüz yüze gelmeleri durumunda onlara verecekleri tepkiler aslında okuyucular açısından bir tecrübe aktarımı olarak algılanır. “Ben olsam ne yapardım?” ya da “kahraman gibi davranmak en iyi çözüm müdür?” gibi sorular sorarak metinle bütünleşen okuyucu, metnin olay akışına bu şekilde dâhil olmaktadır. Sever ve Özdoğan (2001)’a göre çocuk edebiyatında, küçük okurun karaktere ilgisini sağlayan en önemli etmenlerden biri de karakterin değişimidir. (Sever 2013: 229’dan aktarılmıştır).

Bu bölümde roman kahramanlarının yaşadığı dönüşümler dört ana başlık altında incelenmektedir. Bu başlıklar şunlardır: büyük şehre gelmenin getirdiği dönüşümler, ölümlerden kaynaklanan dönüşümler, karşılaşılan insanların sebep oldukları dönüşümler ve yeni sosyal ortamların getirdiği dönüşümler.

3.1. Büyük Şehre Gelmenin Getirdiği Dönüşümler

Kitapta kahramanların yaşadıkları dönüşümlerin sebeplerinden ilki büyük şehre yani İstanbul'a gelmeleridir. Türk edebiyatında ve sinemasında sıklıkla işlenen büyük şehir teması, genellikle uyum ve dönüşüm problemleri ile birlikte anılmaktadır. Bu başlık altında romanın ana kahramanı Melih ve Zeynep kişilerinin büyük şehirle birlikte yaşadıkları dönüşümler ele alınacaktır.

Romanın ana kahramanı Melih ve onun sevdiği kız olan **Zeynep** Van'da lisede beraber okumaktadırlar. Zeynep ve ailesinin İstanbul'a taşınacağı belli olduğu zaman, daha İstanbul'a gitmeden bu gidişin Zeynep üzerindeki etkileri görülmeye başlanır. Okuduğu okuldan, arkadaşlarından, öğretmenlerinden ayrılacağı için üzülen Zeynep'i asıl üzen ilkokul birinci sınıftan beri aynı sınıfı paylaştığı Melih'ten ayrılacak olmasıdır. Melih'le Zeynep arasında adı konulmamış bir duygusal bağ oluşmuştur. Zeynep Türkiye'nin mütevazı bir şehrinden Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'a gelir. Daha trenden iner inmez şaşkınlık içinde kalan Zeynep, Haydarpaşa Garı'nın büyüklüğü, peronda koşuşan insan kalabalığı karşısında ürker. Bu büyük şehrin, şimdiye kadar yaşadığı şehirden çok farklı olduğunu şehirle ilk yüzleşmesinde anlamıştır. Bu vakte kadar, pek bir zorlukla karşılaşmayan Zeynep, bir anda kendisini sorumluluk altında hissetmiş ve okulu bırakıp çalışmak istemiştir. Kendisinden küçük olan kardeşlerinin anlamakta zorlandığı bazı yokluk durumlarını onlara izah eden Zeynep büyük şehrin kendisini olgunlaştırdığının farkındadır. Romanda Zeynep'e ayrılan "İstanbul'da Bir Lise" adlı bölümde Zeynep'in akşam karanlıkta okuldan dönerken iki kişinin saldırısına uğraması ve üçüncü bir kişi tarafından kurtarılması anlatılmaktadır. Bu olayın ardından korku ve panikle eve dönen Zeynep ile annesi arasında İstanbul'un hayatlarını nasıl değiştirdiğiyle ilgili şu konuşmalar geçer:

Annesi telaşlanmıştı.

"Görüyorsun değil mi? İstanbul'da yaşamak kolay değil diyenler ne kadar da haklıymış, anladın mı şimdi?" diyerek ayağa kalktı. "Baban duyunca bakalım ne diyecek. Umarım okula gitmene engel olmaz."

Zeynep heyecanla itiraz etti.

"Anne bunun okula gitmekle ne ilgisi var? Bu koca kentte kötülük kol geziyor. Televizyonda, gazetelerde her gün bir başka haber görmüyor muyuz? Babam evimizi, işimizi dağıtıp bizi buralara getirirken düşünseydi. Bunun bedelini hepimiz ödüyoruz." (İçözü, 2012: 81).

İstanbul' a adımını attığı ilk andan itibaren hayatlarının eskisi gibi olmayacağı gerçeği ile karşılaşan Zeynep, zor da olsa okuluna devam etme imkânı bulur. Onun okula devam etmesi için özellikle annesi gece gündüz demeden çalışmaktadır. Zaman içinde sert mizaçlı babası bile İstanbul gerçeği ile yüzleşmiş, hanımına büro temizleme işinde yardımcı olmaya başlamıştır. Söz konusu durum kitapta aşağıdaki cümlelerle somutlaştırılmıştır:

Zeynep için artık Van'ın da Van'a dönme düşlerinin de pek anlamı kalmamıştı. Zaten İstanbul'un yoğun temposuna öylesine kapılmışlardı ki günlük yaşamlarını sürdürebilmekten başka bir şey düşünemiyorlardı. Ve bu yaşamda yalnızca gerçeklere yer vardı (İçözü, 2012: 68).

Sevdiği kızın peşinden aniden İstanbul'a gelen **Melih**, Zeynep'in Güngören'de oturduğunu öğrenip doğrudan bu semte gitmiştir. Van'a kıyasla İstanbul'un büyüklüğü karşısında bocalayan Melih, günlerce aramasına rağmen Zeynep'in izine rastlayamaz. Pes etmeyen Melih, parklarda bahçelerde yatar. Bir hemşehrisinin sahip çıkmasıyla sığınacak bir yere kavuşan Melih, çeşitli işlerde çalışarak geçimini sağlar. Bir şekilde zorluklara direnir. Kaya (2011)'ya göre bu tarz yaklaşımlar çocuk romanlarında aranan bir özelliktir. *Kahramanlar da hayatın içindeki insanlar gibi yanlışlar yapabilir, başarısız olabilir ya da korkuya kapılabilirler. Yazar, kahramanların içinde bulunduğu olumsuz*

koşullara direnmesini, bu koşullardan çıkış çözümler üretmesini öne çıkarmalıdır. Daha önce ailesi ile birlikte yaşayan Melih, İstanbul'a geldikten sonra, İstanbul'da bulunmanın gerektirdiği dönüşümleri yaşamakta gecikmez.

Hem Melih hem de Zeynep, Van'dan ayrılıp İstanbul'a geldiklerinde bambaşka bir ortam ve şimdiye kadar hiç görmedikleri şartlarla karşılaşmışlardır. Bir bütün olarak büyük şehir ve onun koşulları doğal olarak her iki kahramanı da zorluğa düşürmüştür. Olması gerektiği şekilde, iki kahraman da şartlara uyum sağlamakta gecikmemiş ve yeni duruma uygun hareket etmesini bilmiştir.

3.2. Ölümlerden Kaynaklanan Dönüşümler

Roman kahramanlarının hayatlarının akışını değiştiren ve onların farklı ve ummadıkları bir hayata evrilmelerine sebep olan etkenlerden biri de ölümlerdir. Forster (1985: 91)'e göre roman yazarları ölüm konusuna bir yakınlık duymaktadırlar. Çünkü ölüm, romanı derli toplu bir sonuca ulaştırır. Hayatın kaçınılmaz bir gerçeği olan ölümün, beklenmedik anlarda gelişi, geride kalan kişiler için köklü değişiklik ve dönüşümleri de beraberinde getirmektedir.

Kitapta ayrıntılı olarak tanıtılan kahramanlardan biri olan **Osman Baba**'nın hayatı romanın akışında geri dönüşlerle anlatılmaktadır. Büyük konaklarında anne ve babası ile mutlu ve tasasız şekilde yaşayan Osman'ın yaşamı, babasının ölümüyle tamamen değişmiştir. Caddebostan'da yazlıkçı olan Osman, oranın yerlisi olan arkadaşları ile güzel bir gençlik dönemi geçirmektedir. Gençlik dönemi yavaş yavaş sona eren Osman, hayatın gerçekleri ile yüzleşmeye başlar. Artık yaşlanan babası Osman'dan dükkâna gelip kendisine yardım etmesini beklemektedir. Osman'ın ise esnafılık yapmaya niyeti yoktur. Bu ikilem arasında Osman'ın ölümün soğuk yüzüyle ilk karşılaşması çocukluk arkadaşı Nazlı İhsan'ın vefatıyla olmuştur.

İhsan... Çocukluk günlerinden kalan küçük arkadaşlarından biri... Zavallı demek ki yıllardır hasta olduğu için nazlı sözcüğüyle anılmaya katlanmıştı. Gözlerine dolan yaşları elinin tersiyle sildi. İlk kez ölümün soğuk yüzüyle karşılaşmıştı ve içinden bir ses bunun son olmadığını fısıldayıp duruyordu. Yaşamında hasretle anacağı bir dönemin kapanmak üzere olduğunu tüm benliğiyle hissediyordu (İçözü, 2012: 57).

Okulu bitirip askerliğini yaptığı esnada babasının ölümüyle yüzleşen Osman için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Babasının ölümü ile birlikte Osman'ın annesi de içine kapanmış, bütün sorumluluk Osman'ın üstüne kalmıştır.

Koca köşkte annesiyle baş başa kalmışlardı. Aslında daha önce de evde yalnız kaldıkları çok olmuştu ama babasının bir daha odasının kapısını açıp içeri girmeyeceğini, ağır aksak adımlarla merdivenleri çıkmayacağını bilmek, Osman'ın içinde giderek büyüyen boşluğun doğmasına yol açmıştı. Cenazeden döneli henüz birkaç saat olmasına karşın, babasını şimdiden özlemişti (İçözü, 2012: 58).

Kitapta, okura geniş olarak tanıtılan beş kişiden biri olan **Çetin**, kendisine çok değer veren dedesinin ölümü ile onun tek isteği olan "üniversiteye git" sözünü gerçekleştirmek için yarıda bıraktığı ve asla dönmeyeceğini söylediği lise öğrenimine devam etmeye karar vermiştir. Doğduğundan beri sürekli dedesinin gölgesi altında yaşayan Çetin, sahip oldukları maddi durumun da etkisiyle başarısız bir okul hayatı geçirmiştir. "Benim Adım Çetin Ceviz" adlı bölümde, Çetin'in ağzından dedesinin ölümü şöyle anlatılmaktadır:

Dedem bu yıl öldü. Son sözü "Üniversiteyi de oku oğlum," oldu. "Devir değişti. Satacak fazla bir şeyimiz kalmadı. Unutma! Hazıra dağ dayanmaz. Bir adım var sürecek, bir de sen varsın onu sürdüreceksin. Oku. İyi bir meslek edin. Kirmanzade adını tüm dünya duysun." (İçözü, 2012: 158).

Bu şekilde yarım bıraktığı liseye tekrar kayıt yaptıran Çetin, ileride hayatını şekillendirecek olan Zeynep ile aynı sınıftadır. Başlarda yıldızları barışmasa da romanın sonunda, on yılın ardından okurun karşısına evli bir çift olarak çıkarlar. Tüm bu dönüşüm Çetin'in dedesinin ölümü ve Çetin'in dede vasiyetini tutmak için okula tekrar kayıt yapmasıyla başlamıştır. Çetin, okula döndüğü gün, durumu arkadaşlarına şu cümlelerle açıklamaktadır:

Esmer genç, arkadaşlarının ortasında, gördüğü ilgiden memnun, bir sağa bir sola cevap yetiştiriyordu.

“Sıkıysa gelme. Dedem dünya değiştirdi. Babam da harçlığını keserim deyince okul yolu gözükte tabi. Ne yapalım? Şurada bir yıl daha dişimizi sıkalım dedik ağbisi...” (İçözü, 2012: 73).

3.3. Karşılaşılan İnsanların Sebep Olduğu Dönüşümler

Metinde, bazen tesadüf eseri, bazen de şartların zorlaması ile kahramanlar yeni insanlarla karşılaşmaktadırlar. Roman kahramanlarının hayatları ve romanın gidişatı, karşılaşılan bu yeni insanlar aracılığı ile farklı bir seyre yönelmektedir. Bu başlıkta, kahramanların karşılarına çıkan insanlar aracılığıyla/sebebiyle yaşadıkları dönüşümler üzerinde durulmaktadır.

Karşılaşılan insanların sebep olduğu dönüşümlerden ilk olanı, **Melih**'in Rezzan Hanım'la tesadüfen karşılaşmasıdır. Köftecide çalışan Melih, bir sipariş götürmek için giderken, yüklendiği poşetleri taşıyamayan Rezzan Hanım ile karşılaşır ve ona yardım eder. Bir müddet sonra tekrar karşılaşan Melih ve Rezzan Hanım'ın karşılaştıkları yer bu defa bir otobüstür. O esnada çiçekçide çalışan Melih, Rezzan Hanım'a kendini tanıtır ve önceki rastlaşmalarını hatırlatır. Bu karşılaşmalar Rezzan Hanım'ın Melih'e bir burs başvurusu esnasında iyi niyetli olarak yardımcı olması sonucunu doğurur. Okuluna devam etmesi için maddi desteğe ihtiyaç duyan Melih, alacağı bu bursla hayatını kalıcı olarak değiştirebilecektir. Netice olarak Rezzan Hanım'ın yardımıyla bursu almaya hak kazanan Melih, bursun yanında iyi bir yurda yerleşmeyi de hak eder ve romanın sonunda bir kaymakam olarak okuyucu karşısına çıkar.

Bir diğer karşılaşma **Melih**'in Serdar'ın annesi ile karşılaşmasıdır. Serdar'la sıra arkadaşı olan Melih, ondaki sıra dışı davranışları görür; fakat bunları anlamlandıramaz. Bir okul çıkışı yanına yaklaşan gizemli bir kadın, Melih'e kendisinin Serdar'ın annesi olduğunu söyler ve Serdar'ın hayatı ile ilgili konuşmak istediğini söyler. Bu isteğe şüphe ile yaklaşan Melih, kadını dinlemeye ikna olur ve ona yardımcı olmayı kabul eder. Bu kabul ediş hem Melih'te, hem Serdar'da hem de Serdar'ın annesinde kalıcı dönüşümlerin kapısını aralamıştır.

Romanda Melih'in Van'daki ve uğruna İstanbul'a kaçtığı kız arkadaşı olarak tanıtılan **Zeynep**'in okulda edebiyat öğretmeni ile karşılaşması, önemli bir dönüşümü sağlamıştır. Zeynep, öğretmeninden aldığı cesaret sonucunda sınıfta kendini ispat etmiştir. Tiyatroya ve sahneye olan ilgisini edebiyat öğretmenininin çabası ile fark eden Zeynep, kendi okulunun tiyatro grubunu desteklemek için oyunlari izlemeye gelen Melih'le de bu vesile ile tekrar karşılaşmıştır.

Metnin sonundaki bölümde, on yıl sonra okurun karşısına çıkan Zeynep bir tiyatro oyuncusu olmuştur. Edebiyat öğretmeni ve aynı zamanda sınıfın sorumlu hocası olan Doğan Arda ile karşılaşması, Zeynep için sevdiği bir mesleği seçmesi ile sonuçlanan dönüşümü sağlamıştır.

Zeynep'in Çetin ile karşılaşması da her ikisi için dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Romanın ilk aşamalarında pek anlaşılamayan bu ikiliden Zeynep, yaşadığı bir saldırının sorumlusu olarak, tam emin olamasa da Çetin'i görmektedir. Çetin'e karşı nefret benzeri duygular besleyen Zeynep, Çetin'in kendisine karşı olumlu tavırlar geliştirmeye başlamasıyla bakış açısını olumluya doğru geliştirir. Sever (2013: 73)'e göre kitaplardaki kahramanlar, hem benlik duygularının gelişmesini desteklemeli hem de

duygu, düşünce ve eylemleriyle onlara kin, nefret ve düşmanlık gibi duygularla baş etmenin yollarını sezdirmelidir.

Çetin açısından da Zeynep’le karşılaşmasının getirdiği dönüşümler olmuştur. Romanın ilk bölümlerinde şımarık, umarsız, alaycı bir portre çizen Çetin, zamanla derslere ve üniversite sınavına ilgi duyan bu kapsamda Zeynep’ten yardım isteyen daha uyumlu bir karaktere bürünmüştür. Eser kahramanlarının gerçekliğe uyumu noktasında kitabın başında okura çalışkan, cesur, başarılı, cimri, kıskanç vb. özelliği ya da özellikleri ile tanıtılan bir kahraman, öykü boyunca hiç değişim göstermiyorsa; her insanın yaşayabileceği bir korkuyu, bir başarısızlığı ya da bir paylaşımı yaşamıyorsa, o kahraman insan gerçekliğinden uzaktır (Sever, 2013: 35). Eserdeki kahramanlar bu yönleriyle de başarılıdır.

Romanın ana kahramanı Melih’in sıra arkadaşı olarak tanıtılan **Serdar**, annesi ve babası ayrılınca babası ile yaşamaya başlar. Bir süre sorunsuz giden bu yaşam babasının Helga adlı bir bayanla evlenmesi neticesinde değişmeye başlar. Evindeki eski huzuru bulamayan Serdar, Helga ile hiç karşılaşmamış olmayı yeğlemektedir. Babasından ayrılarak annesinin yanına yerleşen Serdar açısından bu değişikliğin tek müsebbibi Helga’dır. Babasının yanında nispeten rahat bir yaşam süren Serdar’ın hayatı Helga’nın gelişi ile köklü olarak dönüşür. İstanbul’a gelen ve bu şehirde yaşamaya başlayan Serdar, annesinden yeterli desteği göremez ve kötü alışkanlıklar kazanır.

Beşinci sınıfı bitirdiği yıldır. Her zamanki gibi tatili İstanbul’da geçirmişti. Ancak dönüşte onu Antalya Havaalanı’nda bir sürpriz bekliyordu. Sarışın, uzun boylu bir anne. Helga anne... (İçözü, 2012: 117).

Serdar, sağlıklı bir aile yapısına sahip olamamasının bir sonucu olarak uyuşturucu batağına düşer. Bunun sonucunda zaten kötü olan sosyal ilişkileri iyice kötüye gider, derin bir yalnızlığa sürüklenir. Aslında zeki bir öğrenci olmasına rağmen derslerini boşlar, başarısız sonuçlar alır. Sınıfına Melih’in gelmesi Serdar için yeni bir dönüşümün habercisidir. Melih’le sıra arkadaşı olan Serdar, başlangıçta Melih’e ilgisiz davranırsa da onun ısrarlı çabaları sonucu aralarında bir arkadaşlık bağı oluşur. Bu bağ neticesinde önce ilgi duymadığı derslerine karşı bir ilgi geliştiren Serdar, daha sonra müptelası olduğu uyuşturucu sıkıntısından Melih’in sağlam desteği ile kurtulur. Serdar’daki bu köklü değişiklik Kaya (2011)’nın “*çocuk edebiyatı ürünlerindeki kahramanlar çok yönlü çizilmeli. Kahramanlar hep cesur, hep başarılı, hep üstün, hiç yanılmaz, hiç hata yapmaz, her şeyi bilen insanlar olarak işlenmemelidir.*” tespitine göre iyi oluşturulmuş bir kahramandır.

Babasının vefatı üzerine annesiyle yalnız kalan **Osman Baba**’nın bir müzik öğretmeniyle karşılaşması ve onunla evlenmesi, maddi manevi felaketleri adım adım getirmiştir. Yaptığı Fransızca çevirilerin yanında özel dersler de veren Osman, bir öğrencisini kırmayarak gittiği bir konser esnasında genç ve güzel müzik öğretmeni Tülin’le tanışır. Kısa sürede anlaşıp uyuştuklarını gören Osman, Tülin’le hayatını birleştirir. İstanbul’un köklü ailelerinden birini kızı olan Tülin’in gelişi ile köşkün çehresi değişir. Tülin’in verdiği davetler basında bile yer bulmaya başlamıştır. Tülin’in hesapsız harcamaları yüzünden tüm dükkânlar elden çıkmış ama Tülin’i durdurmak mümkün olmamıştır. Osman’ın hesap bilmez annesi de gelininden taraf olunca Osman, tamamen çaresiz kalmıştır. Yaşlı annesini de kaybeden Osman, son darbeyi yine Tülin’den yemiştir. Boşanmak isteyen Tülin, Osman’dan çabucak boşanmış ama arkasında her anlamda tükenmiş bir adam bırakmıştır. Köşke gelen haciz memurları Osman’a köşkün de satılacağını haber vermişlerdir.

Osman Baba’nın ikinci dönüşümü Reyhan Hanım ile karşılaşmasıdır. Eskiden sahibi olduğu konağa hatıralarını yâd etmek için giden Osman Baba, kapıdaki ilanı görür ve vakıf temsilcisi Reyhan Hanım’a gider. Rezzan Hanım’la yaşadığı karşılaşma, onun için yeni bir sorumluluk ve yeni bir hayatın kapısını aralar. Tüm hayatının geçtiği konak artık bir öğrenci yurdudur. Osman Baba ise bu eski konakta bambaşka bir kimlikle yurt yöneticisi olarak çalışmaya başlar.

3.4. Yeni Sosyal Ortamların Getirdiği Dönüşümler

Metinde kahramanların dönüşümlerine sebep olan etkenlerden sonuncusu yeni sosyal ortamlardır. Daha önce yaşadıkları ya da bulundukları ortamları farklı sebeplerle terk eden kahramanlar, geldikleri yeni ortamlarda uyum sorunu yaşamaktadırlar. Eski alışkanlıklarının artık terk edilmesi gerektiğini anlayan kahramanlar, gerek içsel gerekse de dışsal motivasyonların yardımı ile dönüşümlerini tamamlarlar.

Melih'in Rezzan Hanım'ın yardımıyla yurda yerleşmesi onun için yeni bir mekânda olmanın yanında yeni bir hayatın da başlangıcıdır. Yurda diğer öğrencilerden önce gelen Melih, yurdun boş olduğu bu günlerde etrafı gözlemlemiş ve yurdun sorumlusu Osman Baba'yı tanımaya çalışmıştır. Melih'in yurtda dikkatini çeken ilk şey kurallar olmuştur. Osman Baba'nın otoriter kişiliğini ilk tanışmada anlayan Melih, babasının evindeki serbestliği burada bulamayacağını sezmiştir. Yine Melih için bir yıl gibi bir süreyle uzak kaldığı okula tekrar başlamak da kolay olmayacaktır. Okuldaki ilk gününde sıkıntılı bir gün geçiren Melih, zamanla bu duruma alışacaktır.

Melih için okula yeniden başlamak pek de kolay bir şey değildi aslında. Bir yılı aşkın bir süredir uzak kaldığı sınıflara çok yabancılaşmıştı. Okulun her kırk beş dakikada bir çalan zili zamanının artık yalnızca kendisine ait olmadığını başına kakıp duruyordu adeta. Üçüncü dersin sonuna doğru sanki birileri boğazını sıkmaya başlamıştı. Etrafındaki kızlı erkekli öğrenci kalabalığı, yaz tatilinin heyecanlı maceralarını birbirine aktarırken, bir köşede tek başına duran Melih'e duvarda asılı bir harita kadar bile dikkat etmiyorlardı (İçözü, 2012: 43).

İlk günü kâbus gibi geçen okulda Melih, moralsiz bir durumdadır. Arkadaşları tatilde yaptıklarından, son moda kıyafetlerinden bahsederken onun anlatacak bir şeyi yoktur. Yine diğer öğrenciler derste birbirleriyle mesajlaşabilirlerken Melih ancak haftada bir kez ailesini arayabilmektedir. Bu ruh halini en iyi anlayan Melih'in yurttan arkadaşı İbrahim'dir. Onun da desteğiyle bocalama evresini atlatan Melih, yeni okuluna ve yeni arkadaşlarına uyum sağlamakta gecikmez.

Melih'in yaşadığına benzer bunalımları **Zeynep** daha fazla yaşamıştır. Bir kız çocuğunun erkeklere göre yabancı olduğu yeni sosyal ortamlarda sıkıntı yaşayacağı öngörülebilir. Zeynep de okulun ilk gününde doğudan geldiği için kendisiyle dalga geçen kişilerle karşılaşmıştır. Özellikle geldiği şehir dolayısı ile Van canavarı lakabının takılması ve birbirini eskiden beri tanıyan sınıfın diğer öğrencilerinin dışlayıcı tavırları Zeynep'in uyumunu zorlaştıran durumlardır.

Zeynep büyük bir savaşın içindeymiş gibi hissediyordu kendisini. Yeni bir ortamda, yeni arkadaşlara uyum sağlamakta zorlanacağını biliyordu ama böylesini hiç beklemiyordu. Eve dönerken, acaba halamın dediğini mi yapsam, buradakilerle kaynaşmak, okumak kolay değil diye düşünmekten kendini alamadı (İçözü, 2012: 75).

Yeni ortamın getirdiği şaşkınlığı kısa sürede üzerinden atan Zeynep, uyum sağlamakta gecikmez ve gerekli dönüşümü yaşar. Sınıftaki herkesin alaycı ve haşarı olmadığını anlayan Zeynep, kendine yakın bulduğu kişilerle arkadaşlık kurar ve edebiyat öğretmenin düzenlediği tiyatro ekibine dâhil olarak uyum sürecini sürdürür.

Osman Baba'nın aslında kendi evi olan; fakat borçları yüzünden el konulup bir derneğe satılan ve öğrenci yurdu hâline getirilen yalıda başka bir hayata başlaması da yeni sosyal ortamların kişileri dönüştürmedeki etkisine örnek olabilir. Osman Baba karakteri çok varlıklıyken elindekini avucundaki kaybedip sefil bir duruma düşen bir kişidir. Caddebostan'da yazlıkçı olan Osman Baba'nın gençliği hep burada geçmiştir. Yıllar içinde sakin bir muhit olan Caddebostan beton yığınlarıyla dolarken Osman Baba da babasını kaybeder ve yanlış bir evlilik yapar. Oturdıkları köşk de dâhil her şeyini kaybeden Osman Baba, sonunda bir zamanlar kendisine ait olan ve yeni sahipleri tarafından öğrenci yurduna çevrilen köşte çalışmaya başlar. Bir zamanlar hatırı sayılır bir servete sahip olan Osman Baba için bu

dönüşüm hayli zor olmuştur; fakat inancını ve hayata tutunma azmini kaybetmeyen Osman Baba, yeni işinde yapabileceğinin en iyisini yaparak gerek yurdun yöneticileri gerekse öğrenciler nezdinde sevilen bir kişi konumuna erişmiştir.

SONUÇ

Çocuklar ve gençler için kaleme alınan edebî eserlerin başarısı, bu eserlerin çocukların/gençlerin hayatlarında karşılık bulan konuları dilsel zenginlik içeren bir üslupla kaleme alınmasından geçmektedir. Bu açıdan bakılacak olursa Nur İçözü tarafından kaleme alınan *Dönemeç* adlı roman, gerek konu seçimi, gerek kahramanlar, gerekse dilsel özellikler açısından hedef kitleye uygun bir görünüm arz eder. Romanın konusu gençler arasındaki duygusal ilişkiyi temele almakla birlikte, gençlerin hayatında çok etkili olan üniversite sınavı gibi bir olguyu da incelemektedir. Bu iki ana konuyu destekleyecek tarzda, toplumda, istenmediği hâlde görülen bazı hadiseler de romanın konusunu oluşturmaktadır. Genç bir kız olan Zeynep'in bir grup tarafından saldırıya uğraması ve Serdar'ın uyuşturucu satıcılarının pençesine düşmesi bu tarz hadiselerdendir. Tüm bu konu başlıkları, günlük hayatta karşılığı olan, genç okurların ilgisini her daim canlı tutacak nitelikte konulardır. Romanın kahramanları üniversite sınavına hazırlanan gençlerdir. Genç kahramanların yanında özellikle güngörmüş ve tecrübeli oluşlarıyla ön plana çıkan yaşlı ileri kahramanlar da bulunmaktadır. Osman Baba ve Rezzan Hanım bu gruba giren kahramanlardır. Eserde dilsel açıdan bir aksaklık ya da bir zorlama görülmemektedir. Dil sade, üslup akıcı, konuşmalar günlük hayatta olabilecek şekilde abartısız bir biçimde verilmiştir. Eskiliği sebebiyle kulağı tırmalayan ya da yaşayan Türkçede karşılığı bulunmayan kelimelere de rastlanmamaktadır.

Çalışmanın esasını oluşturan dönüşümler, genç okurlar açısından okumanın devamını sağlayıcı özelliktedir. Günümüz çocuk edebiyatı anlayışına göre didaktizm bir metinde temel amaç olmamalıdır. Genç okurlara bir hareket, bir düşünme alanı bırakan eserler, onların yaratıcı düşünce güçlerini de geliştireceği için nitelikli eser sıfatını almaktadırlar. Okurların kendi hayatlarından izler bulabilecekleri doğal sebeplerle dönüşen kahramanlar, sonunda dengeyi bulmaktadırlar. Büyük şehre gelmenin getirdiği dönüşümler, ölümlerden kaynaklanan dönüşümler, karşılaşılacak insanların sebep olduğu dönüşümler, yeni sosyal ortamların getirdiği dönüşümler başlıklarıyla incelenen romanın içeriği ve kurgusu, genç okurların okuma alışkanlığı kazanmasına faydası olacak, onların çeşitli değerleri edinmesine yardımcı özellikte nitelikli bir yapıttır.

Tanzimat'tan günümüze gelen çizgide Türk çocuk edebiyatının çeviri eser sarmalından kurtulmasında yerli yazarlar tarafından kaleme alınan ve içinden çıktığı kültürün temel değerlerini yansıtan eserlerin çoğalması hem Türk edebiyatı hem de Türk kültürü için kazanç olacaktır. Bugün okullarımızdaki kitaplıklarda yer alan kitapların birçoğu klasik olarak adlandırılan ve Batı'nın duyuş ve düşünüş tarzını yansıtan eserlerdir. Bu eserlerin niteliksiz olduğunu söylemek tamamıyla mümkün olmamakla birlikte, genç okurlar açısından oluşturabileceği mahzurlar da eleştirmenlerimiz tarafından çok irdelenmemiştir. Bu sebeple öz kültür kaynaklarından beslenen ve Türk toplumunun değerlerine yaslanan eserlerin kaleme alınması, Türk çocuk edebiyatının çeviri sarmalından kurtulması için büyük bir hizmet olacaktır. İncelenen eserin de bu noktada Türk çocuk edebiyatına katkı sunacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akay, İ. (2018). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında yer alan kök değerler. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 13 Issue 28, p. 455-476, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY 2.
- Çetin, N. (2012). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap

- Çocuk Vakfı. (2009). *100 Temel Eser Raporu*. http://cocukvakfi.org.tr/wp-content/dosya/raporlar/11_100_TEMEL_ESER_RAPORU.pdf (Erişim Tarihi: 21.05. 2016).
- Eğitim Sen (2009). *100 Temel Eser Niçin Temel Eser Değil?*. <http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2016/03/100-Temel-Eser.pdf> (Erişim Tarihi: 21.05.2016)
- Forster, E. E. (1985). *Roman Sanatı* (Çev. Ünal Aytür) İstanbul: Adam Yayınları
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü Etimolojik Sözlük Denemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazıları*. İstanbul: Erdem Yayınları
- İçöz, N. (2012). *Dönemeç*. İstanbul: Altın Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kâşgarlı Mahmud (2015). *Dîvânu Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)* Hazırlayanlar: Ahmet B. Ercilasun-Ziyat Akkoyunlu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kaya, M. (2011). Çocuk Edebiyatında Kahraman (Karakter). *İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu*. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları.
- Neydim, N. (1998). *Çocuk ve Edebiyat*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Nişanyan, S. (2002). *Sözlerin Soyağacı*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Şirin, M. R. (2010). *Çocuk Hep Çocuk*. Ankara: İz Yayıncılık.
- TDK (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi 19.02. 2019.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk Edebiyatı: Kuramsal Yaklaşım*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Türkyılmaz, M. (2012). *Gençlik Romanlarının Okuma Becerisine Etkisi ve Değerler Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Uslu Üstten, A. (2014). *Gençlik Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yılmaz, O. (2014). 100 Temel Eser Listesi ve Bu Listenin Etkileri. Mustafa Ruhi Şirin (Ed.), *Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı* içinde (s. 725-735) Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Zarifoğlu, C. (2010). *Çocuklarımızla Atlara Biniyorduk*. İstanbul: Beyan.